
СТРУЧНИ РАДОВИ

UDK: 347.952

CERIF: S142, S144

ТИП РАДА: СТРУЧНИ РАД

DOI: 10.5937/PiP2002279N

Младен НИКОЛИЋ*
судија Привредног апелационог суда

СКРАЋЕНИ ИЗВРШНИ ПОСТУПАК

Сажетак

Раг је посвећен скраћеном извршном поступку који је Законом о изменама и допунама Закона о извршењу и обезбеђењу (ионово) увршћен у извршну процедуру. Циљ је да се кроз анализу законских норми да приказ овог поступка и тиме заинтересована лица упознају са условима за вођење поступка који би требало да омогући привредним субјектима бржу најлакшу новчану реализацију. Осим наведеног, у раду су изнета одређена спорна питања која се могу јавити у примени закона, те понуђени одговори на та питања.

Ради се о документованом поступку ради најлакше новчане реализације у коме се као извршни поверилац и извршни дужник јављају по правилу привредни субјекти, а основ за дозволу извршења су веродостојне исправе јаче доказне снаге. То су: 1) меница и чек домаће или стране лица са прошестом, ако је потребан за заснивање реализације; 2) безусловна банкарска гаранција; 3) безусловни акредитив; 4) оверена изјава извршног дужника којом овлашћује банку да с његовог рачуна пренесе новчана средства на рачун извршног повериоца. За одлучивање о предлогу за извршење стварно је надлежан привредни суд. Као што је извршни поверилац дужан да уз предлог за извршење

* Електронска адреса аутора: mladen.nikolic@pa.sud.rs.

којим *предлаже сировођење скраћеној извршној постојка достави таксативно предвиђене веродостојне исправе веће доказне снаге, тако је и извршни дужник који приговара решењу о извршењу дужан да уз приговор достави писане доказе који су таксативно прописани законом.*

Искључиви правни лек прописан решења о извршењу у скраћеном извршном постојку је приговор који се може изјавити у року од пет дана од дана достављања. О приговору одлучује веће од броје судија суда који је донео решење о извршењу. Приговор има суспензивно дејство, осим ако је у питању меница.

Кључне речи: *Извршни поверилац. – Извршни дужник. – Привредни субјект. – Веродостојна исправа. – Решење о извршењу. – Привредни суд. – Приговор.*

I Увод

Законом о изменама и допунама Закона о извршењу и обезбеђењу у глави VIIIа законодавац је уредио скраћени извршни поступак.¹ Сличан поступак био је предвиђен Законом о извршном поступку,² тако да можемо закључити да није реч о потпуној новости када је у питању извршна процедура у Републици Србији.

Сам назив „скраћени извршни поступак“ упућује на поступак у коме се на бржи и једноставнији начин остварује новчано потраживање повериоца. С обзиром на то да се скраћени извршни поступак спроводи на основу одређених веродостојних исправа, а не на основу извршних исправа, примеренији назив био би скраћени поступак за наплату новчаног потраживања. Ово из разлога јер је очигледна намера законодавца да омогући наплату доспелог новчаног потраживања у оквиру извршног поступка, што значи да би требало да се у том поступку у највећем броју случајева мериторно одлучује о основаности и висини новчаног потраживања извршног повериоца (без вођења парничног поступка). Иако се решење о извршењу доноси на основу одређених веродостојних исправа, поступак је на другачији начин уређен у односу на класични извршни поступак на основу веродостојне исправе. Законодавац је, у намери да поједностави и убрза наплату новчаног потраживања привредних субјеката, сузио круг веродостојних исправа на основу којих се може донети решење о извршењу и у тај круг веродостојних исправа

1 Закон о изменама и допунама Закона о извршењу и обезбеђењу, *Службени гласник РС*, бр. 54/19.

2 Закон о извршном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 125/04.

ва уврстио оне са јачом доказном снагом о основаности, постојању и висини новчаног потраживања. С обзиром на то да су одредбе Закона о изменама и допунама Закона о извршењу и обезбеђењу које уређују скраћени извршни поступак у примени од 1. јануара 2020. године, тек ћемо се после извесног времена, у коме ће се одредбе примењивати, уверити да ли ће поступак чији ћемо приказ дати у овом чланку испунити очекивања која је законодавац имао у виду уврштењем скраћеног извршног поступка у закон који уређује материју извршења. Осим приказа поступка, указаћемо на одређена могућа спорна питања и понудити одговоре на та питања.

II Странке у поступку и надлежност

Услов за одређивање извршења, тиме и за спровођење скраћеног извршног поступка, јесте да се као извршни поверилац и извршни дужник појављују субјекти из одредаба члана 25 став 1 тачка 1 Закона о уређењу судова.³ Полазећи од наведених одредаба, реч је о привредним друштвима, предузетницима, асоцијацијама привредних субјеката, али и о оној ситуацији у којој се као извршни поверилац појављује привредни субјект, а као извршни дужник неко правно лице које не спада у привредне субјекте, при чему је реч о новчаном потраживању проистеклом из делатности привредног субјекта.

Имајући у виду да је законодавац скраћени извршни поступак резервисао само за наведена лица уз упућивање на закон који уређује стварну надлежност судова, последица је да је за скраћени извршни поступак у фази одлучивања о предлогу за извршење, али и одлучивања о правним лековима, стварно надлежан привредни суд. Када је у питању месна надлежност, она пре свега зависи од седишта извршног дужника и везује се за привредни суд који је месно надлежан према седишту извршног дужника. Месна надлежност одређеног привредног суда може зависити и од средства и предмета извршења које је извршни поверилац назначио у предлогу за извршење. У том смислу, уколико је извршни поверилац предложио да се новчано потраживање које се заснива на веродостојној исправи наплати продајом непокретности, искључиво месно надлежан за одлучивање о предлогу за извршење биће привредни суд на чијој се територији налази непокретност на којој је предложено

3 Привредни суд у првом степену суди у споровима између домаћих и страних привредних друштава, предузећа, задруга и предузетника и њихових асоцијација (привредни субјекти); у споровима који настану између привредних субјеката и других правних лица у обављању делатности привредних субјеката, као и кад је у наведеним споровима једна од странака физичко лице, ако је са странком у односу материјалног супарничарства.

но извршење. Уколико се извршни поверилац определи да се новчано потраживање намири пописом, проценом и продајом покретних ствари, тада извршни поверилац може да бира (диспонира) којем ће се месно надлежном суду обратити јер су месно надлежни и привредни суд према седишту извршног дужника и привредни суд на чијој територији месне надлежности се налазе покретне ствари на којима је предложено извршење. Треба приметити да ће у највећем броју случајева месно надлежан бити онај привредни суд на чијој територији се налази седиште извршног дужника.

Када је у питању спровођење извршења и предузимање извршних радњи у току спровођења извршења, искључиво су надлежни јавни извршитељи. Ово стога што је реч о новчаном потраживању, а почев од 1. јануара 2020. године јавни извршитељи су искључиво надлежни да спроводе извршење свим средствима извршења и на свим предметима у циљу остварења и намирења новчаног потраживања. То значи да, уколико би извршни поверилац предложио да намири своје новчано потраживање заједничком продајом непокретности и покретних ствари, почев од 1. јануара 2020. године и у односу на ово средство извршења у фази спровођења извршења постоји искључива надлежност јавног извршитеља. У поступцима који су започети пре 1. јануара 2020. године, када је у питању заједничка продаја непокретности и покретних ствари, искључиво је за спровођење извршења надлежан суд. Конкретног јавног извршитеља назначава у предлогу за извршење извршни поверилац, с тим што то мора бити онај јавни извршитељ који је именован за подручје привредног суда који је месно надлежан за одлучивање о предлогу за извршење, а тиме и за доношење решења о извршењу.

III Предлог за извршење и прилози

Предлог за извршење који се подноси надлежном привредном суду у свему по својој садржини одговара предлогу за извршење у класичном поступку извршења на основу веродостојне исправе.⁴ Уз предлог за извршење за спровођење скраћеног извршног поступка, извршни поверилац је дужан да приложи веродостојну исправу у оригиналу, овереној копији или препису, а уколико је у питању страна меница или страни чек, ова веродостојна исправа мора бити преведена од стране судског преводиоца на језик који је у употреби у суду. Додатни услов, уз остале прописане законом, јесте и да извршни поверилац у предлогу за извршење назначи, односно затражи спровођење скраћеног извршног

4 Више о томе, вид. Закон о извршењу и обезбеђењу – ЗИО, *Службени гласник РС*, бр. 106/15, чл. 62.

поступка. Законодавац је пропустио да пропише како се поступа са предлогом за извршење када је тај предлог у свему уредно сачињен у складу са чланом 62 Закона о извршењу и обезбеђењу, када је испуњен услов у погледу странака у односу на које се може спровести скраћени извршни поступак, када су приложене одговарајуће веродостојне исправе, али извршни поверилац у предлогу није назначио, односно није затражио спровођење скраћеног извршног поступка. За разлику од Закона о извршном поступку из 2004. године који је предвиђао да ће се спровести извршење по одредбама закона предвиђеним за извршење на основу веродостојне исправе, законодавац у одредбама Закона о извршењу и обезбеђењу које се примењују од 1. јануара 2020. године није прописао како ће суд поступити. Иако је реч о правној празнини, сматрамо да би, упркос чињеници да законодавац није предвидео одредбу као у Закону о извршном поступку из 2004. године, суд био дужан ако су испуњени услови да донесе решење о извршењу на основу веродостојне исправе и спроведе поступак сагласно одредбама члана 52, те члана 85–90 Закона о извршењу и обезбеђењу.⁵

Другачија је она ситуација у којој би извршни поверилац сачинио у свему уредан предлог и предложио спровођење скраћеног извршног поступка, али уз предлог за извршење не би доставио веродостојну исправу за коју је законом прописано да може бити основ за спровођење скраћеног извршног поступка или не би било речи о странкама из члана 25 став 1 тачка 1 Закона о уређењу судова. У том случају, надлежни привредни суд би одбио предлог за извршење јер нису испуњени кумулативно прописани услови, а то је одговарајућа веродостојна исправа која може бити основ за доношење решења о извршењу у скраћеном извршном поступку и својство странака.

Решење о извршењу које надлежни привредни суд донесе у скраћеном извршном поступку састоји се из два дела. Први део је тзв. обавезујући део и тим делом решења о извршењу обавезује се извршни дужник да исплати новчано потраживање извршном повериоцу у року назначеном у решењу о извршењу. Други део је део којим се одређује извршење ради наплате новчаног потраживања извршног повериоца. Он садржи средство и предмет извршења којим ће се наплатити новчано потраживање или је, у складу са предлогом извршног повериоца, одређено да се извршење спроведе на целокупној имовини извршног дужника.

5 Вид. ЗИО, чл. 85–90.

IV Врсте веродостојних исправа

Скраћени извршни поступак се може спровести само на основу четири веродостојне исправе које су таксативно предвиђене законом. То су: 1) меница и чек домаћег или страног лица са протестом, ако је потребан за заснивање потраживања; 2) безусловна банкарска гаранција; 3) безусловни акредитив; 4) оверена изјава извршног дужника којом овлашћује банку да с његовог рачуна пренесе новчана средства на рачун извршног повериоца.

Када су у питању наведене веродостојне исправе, може се приметити да су оне неупоредиво јаче доказне снаге у погледу основаности, постојања и висине новчаног потраживања извршног повериоца у односу на класичне веродостојне исправе из члана 52 Закона о извршењу и обезбеђењу.⁶ Веродостојне исправе на основу којих се може спровести скраћени извршни поступак издаје извршни дужник, док највећи број веродостојних исправа из члана 52 Закона о извршењу и обезбеђењу издаје извршни поверилац као своје једностране акте, а типичан пример јесте рачун који се и најчешће појављује као основ за дозволу извршења у „класичном“ поступку извршења на основу веродостојне исправе. Управо због јаче доказне снаге и природе наведене четири веродостојне исправе на основу којих се може спровести скраћени извршни поступак, јасна је намера законодавца да поновним увођењем овог поступка убрза наплату доспелог новчаног потраживања извршног повериоца.

1. Меница и чек

Меница и чек су хартије од вредности које несумњиво са високим степеном извесности доказују основаност и висину потраживања извршног повериоца, а разлози којима дужник новчане обавезе по наведеним хартијама од вредности може оспоравати новчано потраживање су веома ограничени. „Права имаоца менице заштићена су постојањем меничних тужби, док су права меничних дужника заштићена извесним приговорима које дужници могу истицати према имаоцу менице. Приговори меничних дужника према меничном повериоцу могу да буду такође двојаки: објективни (апсолутни) и субјективни (релативни) приговори. Објективни (апсолутни) менични приговори одликују се тиме што немају свој основ у личном односу између повериоца и дужника по меници. Право на истицање ових приговора проистиче из недостатака који су видљиви на меници или клаузула које су садржане у меничном писмену, па се због тога могу истицати према сваком имаоцу менице. За

6 ЗИО, чл. 52.

разлику од објективних приговора, субјективни (релативни) менични приговори заснивају се управо на личном односу између дужника који их истиче и повериоца по меници.⁷

С обзиром на то да је, када су у питању меница и чек као веродостојне исправе на основу којих се може спровести скраћени извршни поступак, предвиђен и протест уколико је потребан за заснивање потраживања, онда је то додатни услов за формалну и материјалноправну испуњеност услова за одређивање извршења у овом поступку. „Протест је таква менична радња којом ималац менице (као и његов пуномоћник и ималац дупликата и копије) на веродостојан начин утврђује да је његов покушај извршења одређене меничне радње остао безуспешан.“⁸ Менична радња протеста се подиже код надлежног основног суда с тим што се, с обзиром на то да су уведени јавни бележници у правни систем Републике Србије, сада може подизати и код надлежног јавног бележника према седишту лица против кога се подиже протест. Када је у питању чек, ова веродостојна исправа се у судској пракси готово и не појављује као основ за доношење решења о извршењу.

2. Безусловна банкарска гаранција

У правној теорији банкарска гаранција се дефинише као једностранни правни посао: „обавеза банке према кориснику гаранције настаје једностраном изјавом воље банке израженој у датој гаранцији“.⁹ Стога, реч је о веродостојној исправи коју издаје банка, а у случају скраћеног извршног поступка то мора бити безусловна банкарска гаранција. То значи да извршни поверилац као корисник банкарске гаранције није дужан да испуни било какве услове пре него што од банке која је издала ову гаранцију захтева исплату новчаног износа на који банкарска гаранција гласи. Посебан значај имају безусловне банкарске гаранције са клаузулом плаћања на први позив и без приговора, јер је у том случају број приговора које банка може истаћи кориснику гаранције изузетно ограничен.

„Под безусловном гаранцијом подразумева се гаранција у којој није наведен услов од чијег испуњења зависи исплата гарантованог износа. Код ове гаранције довољно је такође да корисник гаранције, уз захтев за плаћање, поднесе изјаву у којој наводи (изјављује) да дужник из

7 Зоран Антонијевић, *Привредно право – банкарски послови и хартије од вредности*, Завод за издавање уџбеника Народне Републике Србије, Београд, 1960, 129.

8 Мирко Васиљевић, *Трговинско право*, тринаесто измењено и допуњено издање, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012, 503.

9 М. Васиљевић, 420.

основног уговора није или да није уредно испунио своје уговорне обавезе и да на основу тога оствари своја потраживања која има према банци гаранту.¹⁰ „Прво, издавањем гаранције заснива се самосталан (апстрактан) уговорни однос између банке гаранта и корисника гаранције и овај однос је правно независан од односа који у том погледу постоји између банке гаранта и налогодавца за издавање гаранције (*Res inter alios acta*) и друго, уколико би банка гарант прихватила интервенцију налогодавца у смислу ускраћивања исплате, то би чинила на сопствени ризик а не на ризик налогодавца.“¹¹

3. Безусловни акредитив

Акредитиви се у пракси деле у две основне групе, и то: безусловне или обичне и условне, робне акредитиве. „Неусловњени (обични) акредитиви су они акредитиви код којих налог за исплату није условљен никаквом чинидбом од стране корисника акредитива.“¹² Управо због природе безусловног акредитива, ова веродостојна исправа је са правом уврштена у веродостојне исправе на основу којих се може спровести скраћени извршни поступак. Јасно је да је разлог за то чињеница да банка као дужник новчане обавезе, у овом случају према кориснику који ће се појавити као извршни поверилац, може истицати ограничени број приговора јер корисник као извршни поверилац није дужан да испуни било какав услов пре захтева за исплату новчаног износа, у овом случају пре подношења предлога. У правној теорији међу безусловне акредитиве спадају: лични, кредитно писмо, трајни и буџетски акредитив.

4. Оверена изјава извршног дужника којом овлашћује банку да са његовог рачуна пренесе новчана средства на рачун извршног повериоца

У овом случају реч је о веродостојној исправи која има изузетну доказну снагу, како у погледу основаности, тако и висине новчаног потраживања извршног повериоца према извршном дужнику који је издао ову веродостојну исправу. Стога су приговори које извршни дужник може истаћи према извршном повериоцу изузетно ограничени с обзиром на то да он овлашћује банку и тиме даје налог банци да новчани износ на који гласи оверена изјава пренесе на рачун извршног повериоца.

10 Божидар Павићевић, *Банкарска гаранција у теорији и пракси*, Службени лист СРЈ, Београд, 1999, 172.

11 Б. Павићевић, 173.

12 З. Антонијевић, 66.

Потпис лица које је овлашћено испред извршног дужника за давање овакве изјаве мора бити оверен, сада код јавног бележника, а у складу са законом који регулише оверу потписа и преписа.¹³ Ову веродостојну исправу донекле можемо упоредити са вирманом. „Вирман је банкарска операција која се састоји у томе да се са једног рачуна скине одређена новчана свота и упише у корист другог рачуна.“¹⁴

У Правни лекови

1. Врсте

Искључиви правни лек којим се може побијати решење о извршењу донето у скраћеном извршном поступку је приговор. Рок за изјављивање овог приговора је пет дана од дана достављања решења о извршењу и у овом случају законодавац је направио изузетак у односу на општи рок који је прописан Законом о извршењу и обезбеђењу за изјављивање правних лекова, који у свим осталим случајевима износи осам дана од дана достављања решења. Очигледно је у циљу додатног убрзавања поступка законодавац прописао краћи рок за правни лек у овом случају.

Решење о извршењу донето у скраћеном извршном поступку извршни дужник може побијати приговором, а извршни поверилац, како је законом изричито прописано, приговором може да побија решење којим се предлог за извршење одбацује или одбија. Када је у питању одлука о трошковима поступка, уколико се само тај део решења о извршењу побија, такође се побија приговором. О приговору у другом степену одлучује веће првостепеног суда састављено од троје судија. Одлука већа првостепеног суда је правноснажна, тако да се решење које веће донесе поводом приговора извршног дужника или извршног повериоца више не може побијати правним леком, а у извршном поступку ванредни правни лекови нису дозвољени.

Поставља се питање, што нормама које уређује скраћени извршни поступак није регулисано, којим би се правним леком побијала одлука привредног суда, тј. решење којим би се привредни суд огласио ненадлежним (нпр. месно ненадлежним). Имајући у виду да се у скраћеном извршном поступку сходно примењују све остале одредбе Закона о

13 Закон о оверавању потписа, рукописа и преписа, *Службени гласник РС*, бр. 93/14; Закон о измени Закона о оверавању потписа, рукописа и преписа, *Службени гласник РС*, бр. 22/15; Закон о допуни Закона о оверавању потписа, рукописа и преписа, *Службени гласник РС*, бр. 87/18.

14 Врлета Круљ, *Инструментии њлаћања у савременом њромејѹ (вирман, чек, комјензација)*, Савремена администрација, Београд, 1975, 19.

извршењу и обезбеђењу, полазећи од одредбе члана 24 став 2 тог закона која уређује правне лекове у извршном поступку, против решења којим би се привредни суд огласио месно ненадлежним била би дозвољена жалба о којој би одлучивао Привредни апелациони суд. Ово стога што је основно правило да се жалбом побија решење првостепеног суда уколико Законом о извршењу и обезбеђењу није одређено да жалба није дозвољена или да се такво решење побија приговором. Како је нормама које регулишу скраћени извршни поступак изричито прописано да је против решења о извршењу дозвољен приговор, да је против решења којим се предлог извршног повериоца одбацује или одбија дозвољен приговор, а није прописано којим правним леком се побија решење којим би се суд огласио ненадлежним, то би закључак био да се такво решење побија жалбом. Ово и стога што доносећи одлуку поводом приговора извршног повериоца да одређени привредни суд није месно надлежан тај суд није одлучивао о предлогу за извршење, него се само огласио месно ненадлежним и упутио предмет другом суду који треба да одлучи о том предлогу.

2. Суспензивност приговора

Приговор који извршни дужник поднесе против решења о извршењу има суспензивно дејство и одлаже извршење осим, као што је прописано и код извршног поступка на основу веродостојне исправе, када је решење о извршењу донето на основу менице. Само у случају менице као веродостојне исправе у скраћеном извршном поступку приговор не одлаже извршење и јавни извршитељ може и пре правноснажности решења о извршењу приступити спровођењу законом прописаних извршних радњи. Но, када је у питању меница као веродостојна исправа у скраћеном извршном поступку, полазећи од одредаба из члана 135 Закона о извршењу и обезбеђењу које прописују да се извршни поверилац може намирити пре правноснажности решења о извршењу на основу извршне исправе то значи да извршни поверилац, иако се у случају менице могу предузимати извршне радње пре правноснажности решења о извршењу, пошто је у питању веродостојна исправа, а не извршна исправа, не би могао бити намирен у свом потраживању.

3. Садржина приговора

С обзиром на то да се у скраћеном извршном поступку сходно примењују остале одредбе Закона о извршењу и обезбеђењу, то у погледу садржине приговора извршног дужника важе правила из одредби члана 88 тог закона који регулише садржину приговора у поступку извршења

на основу веродостојне исправе. Имајући наведено у виду, извршни дужник који подноси приговор у скраћеном извршном поступку дужан је да у приговору наведе разлоге због којих побија решење о извршењу, да изнесе чињенице и приложи доказе на којима заснива приговор, иначе се приговор одбацује као непотпун и без претходног враћања на допуну. Како је законодавац прописао да се приговор одбацује без претходног враћања на допуну, то значи да ће приговор који не испуњава наведене услове да би се сматрао потпуним бити одбачен и у случају када извршног дужника као странку у скраћеном извршном поступку не заступа пуномоћник адвокат, него се сама заступа. Докази који се подносе уз приговор морају бити искључиво у писаној форми.

4. Разлози за приговор

Разлози из којих извршни дужник може побијати решење о извршењу у скраћеном извршном поступку су таксативно прописани. То су следећи разлози: 1) да је у веродостојну исправу унет неистинит садржај; 2) да је веродостојна исправа потписана од стране неовлашћеног лица; 3) да обавеза из веродостојне исправе није доспела; 4) да је обавеза из веродостојне исправе испуњена; 5) да истовремено доспела обавеза извршног повериоца није испуњена; 6) да потраживање из исправе није прешло или није пренето на извршног повериоца или да обавеза није прешла или није пренета на извршног дужника; 7) да је потраживање из веродостојне исправе застарело.

Када се посматрају наведени разлози за приговор извршног дужника против решења о извршењу, приметимо да су сви ти приговори материјалноправне природе. Иако су разлози таксативно прописани, постоје и неки разлози које законодавац није прописао, а извршни дужник би могао основано да их истиче. То су нпр. разлози који се односе на претпоставке за доношење решења о извршењу у скраћеном извршном поступку, као што су: својство странака, врста веродостојне исправе и недостатак назначења да извршни поверилац захтева спровођење скраћеног извршног поступка. Реч је о разлозима о којима би судија појединац који одлучује о предлогу за извршење пре доношења решења о извршењу у скраћеном поступку морао водити рачуна по службеној дужности, али уколико он то пропусти, извршни дужник не може бити лишен могућности да наведене разлоге истакне у приговору против решења о извршењу.

5. Докази уз приговор

Како је законодавац таксативно прописао разлоге за приговор против решења о извршењу, тако је таксативно прописао и доказе које

је извршни дужник дужан да достави уз приговор који је поднео. За тврдњу у приговору да је у веродостојну исправу *унети неистинити садржај*, доказ је правноснажна судска одлука којом је утврђена неистинитост исправе или извод из Централног регистра хартија од вредности (ово друго у случају када је веродостојна исправа меница). За тврдњу да је веродостојну исправу *пописало неовлашћено лице* доказ је извод из регистра о лицу овлашћеном за заступање, и то у време издавања исправе, што ће по правилу бити извод из регистра Агенције за привредне регистре. За тврдњу да *новчана обавеза из веродостојне исправе није доспела* законодавац у ствари и не прописује да би извршни дужник био у обавези да достави неке од доказа, јер прописује да недоследност новчане обавезе треба да произлази из саме веродостојне исправе. У том смислу, очигледно би био релевантан датум, односно време које је назначено у веродостојној исправу као време, односно моменат у којем је извршни дужник требало да исплати новчано потраживање. За тврдњу да је *новчана обавеза из веродостојне исправе испуњена*, што представља класичан приговор који извршни дужник може као разлог навести извршном повериоцу а који би спречавао извршење, доказ је налог за плаћање у писаној или електронској форми на основу ког је извршен пренос новчаних средстава. Наведено важи за тврдњу да је у целости испуњена новчана обавеза или да је испуњена у једном делу. За тврдњу да је *новчано потраживање из веродостојне исправе застарело* из одредби закона такође произлази да извршни дужник не би био дужан да достави било какве доказе јер је прописано да застарелост новчаног потраживања треба да произлази из саме веродостојне исправе. У том смислу, као и код доспелости новчаног потраживања, било би релевантно време доспелости назначено у веродостојној исправу.

Законодавац прописујући разлоге за приговор, да истовремено доспела обавеза извршног повериоца није испуњена и да потраживање из исправе није прешло или није пренето на извршног повериоца, или да обавеза није прешла или није пренета на извршног дужника, у одредбама које прописују доказе за разлоге из којих је изјављен приговор није прописао какве би то доказе требало да достави извршни дужник. Законодавац је само прописао да се, уколико извршни дужник истакне приговор да истовремено доспела обавеза извршног повериоца није испуњена, терет доказивања пребацује на извршног повериоца и да би извршни поверилац тада био дужан да достави доказ о испуњењу своје обавезе. Међутим, мишљења смо да би у сваком случају извршни дужник, уколико истакне приговор неиспуњења истовремено доспеле обавезе извршног повериоца, ипак био дужан да уз такав приговор достави и релевантне доказе о постојању новчане обавезе, висини и доспелости те обавезе. Доказ би био или извршна исправа којом је из-

вршни поверилац обавезан да исплати доспело новчано потраживање извршном дужнику или пак веродостојна исправа, али само она која би била једнаке доказне снаге као и веродостојна исправа на основу које је извршни поверилац иницирао скраћени извршни поступак. Ово стога што би у супротном извршни дужник био привилегован. Навешћемо конкретан пример. У случају када би се извршни дужник позивао на истовремено доспелу обавезу извршног повериоца према њему, а као доказ доставио рачун, рачун као једнострани акт извршног дужника (у овом случају повериоца) не би био адекватан доказ за ову врсту приговора у скраћеном извршном поступку.

Када је у питању приговор да потраживање из веродостојне исправе није прешло или није пренето на извршног повериоца, или да новчана обавеза није прешла или није пренета на извршног дужника, овај прописани разлог је прилично нелогичан иако је могућ. Ово стога што је у фази поступка када одлучује о предлогу за извршење у скраћеном извршном поступку суд дужан да, сагласно одредбама члана 48 Закона о извршењу и обезбеђењу¹⁵ уколико се као извршни поверилац или извршни дужник појављује лице које није назначено у веродостојној исправи, по службеној дужности провери и утврди да ли је извршни поверилац већ у тој фази поступка доставио доказе које прописује члан 48 Закона о извршењу и обезбеђењу који регулише прелаз или пренос потраживања, односно прелаз или пренос обавезе, и тиме регулише одступање од начела формалног легалитета. Већ у тој фази поступка, уколико такав доказ уз веродостојну исправу није приложен, суд би био дужан да предлог за извршење одбије. Очигледно је законодавац за случај да судија појединац који је одлучивао о предлогу за извршење пропусти да утврди испуњеност услова из члана 48 Закона о извршењу и обезбеђењу, омогућио извршном повериоцу да по приговору извршног дужника достави доказе о испуњености наведених услова за прелаз или пренос потраживања, односно прелаз или пренос обавезе.¹⁶

6. Поступак по приговору

Поступак по приговору који изјави извршни дужник против решења о извршењу у скраћеном извршном поступку је наглашено хитан имајући у виду рок у ком се приговор доставља на одговор извршном повериоцу, рок у ком судија појединац доставља већу комплетне списе ради одлучивања по приговору и рок у коме је веће дужно да од-

15 ЗИО, чл. 48.

16 Младен Николић, Небојша Шаркић, *Коментариј Закона о извршењу и обезбеђењу*, друго измењено и допуњено издање, Службени гласник – Правни факултет Универзитета Унион, Београд, 2020, 555–556.

лучи о приговору. Судија појединац је дужан да списе са приговором и доказима извршног дужника достави већу првог наредног дана од истека рока за одговор на приговор (рок за одговор на приговор је три дана), а веће је дужно да донесе одлуку у року од осам дана од када му се доставе списи предмета.

Уколико извршни дужник докаже постојање разлога за приговор доказним средствима која су прописана законом, веће ће такав приговор усвојити, укинути решење о извршењу у скраћеном извршном поступку у делу у коме је одређено извршење, те одредити да се поступак настави као поводом приговора против платног налога. У нормама које регулишу скраћени извршни поступак није прописано да ли се спис доставља неком другом суду уколико суд који је одредио извршење није месно надлежан за спровођење парничног поступка, али би било логично да ће суд који је поступао у скраћеном извршном поступку у том случају списе доставити месно надлежном парничном суду.

Уколико је приговор извршног дужника одбијен, решење о извршењу ће постати правноснажно, што даље има за последицу да ће јавни извршитељ који је одређен у решењу о извршењу приступити спровођењу извршења у циљу намирења извршног повериоца. Као што је већ речено, када је у питању меница и пре правноснажности решења о извршењу могу се предузимати извршне радње, осим радње намирења извршног повериоца.

VI Разлике између поступка извршења на основу веродостојне исправе и скраћеног извршног поступка

Између поступка извршења на основу веродостојне исправе и скраћеног извршног поступка постоји више разлика, од којих су најзначајније:

- У скраћеном извршном поступку као странке се појављују, по правилу, привредни субјекти или се као извршни дужник може појавити неко друго правно лице поводом новчане обавезе из делатности привредног субјекта као извршног повериоца. У поступку извршења на основу веродостојне исправе као странке се могу појавити сва правна и физичка лица;
- Круг веродостојних исправа на основу којих се може донети решење о извршењу на основу веродостојне исправе је знатно шири у односу на круг веродостојних исправа које су прописа-

не као основ за дозволу извршења у скраћеном извршном поступку;

- Рок за приговор у поступку извршења на основу веродостојне исправе је осам дана од дана достављања решења о извршењу, односно решења којим се одбија или одбацује предлог за извршење, док је тај рок у скраћеном извршном поступку осам дана од дана достављања решења;
- У поступку извршења на основу веродостојне исправе извршни дужник у приговору треба да учини вероватним разлоге и наводе из приговора да би поступак „прешао“ у парницу као поводом приговора против платног налога, док у скраћеном извршном поступку разлоге и наводе које је истицао у приговору извршни дужник треба да докаже;
- Постоји још једна значајна разлика, и то у поступку одлучивања по приговору извршног дужника. У случају да извршни дужник у поступку извршења на основу веродостојне исправе учини вероватним наводе из приговора, у решењу којим се одлучује да се поступак настави као поводом приговора против платног налога не доноси се одлука да се укида део решења у коме је одређено извршење, него се одређује застој у поступку и тај застој траје све док се правноснажно не оконча парнични поступак који је настављен као поводом приговора против платног налога. Уколико се тај парнични поступак оконча тако да извршни поверилац као тужилац успе у спору, наставиће се поступак извршења оним средством и на оном предмету или на целокупној имовини како је то иницијално било одређено у решењу о извршењу на основу веродостојне исправе. За разлику од наведеног, у скраћеном извршном поступку законодавац није прописао последице усвајања приговора извршног дужника као у поступку извршења на основу веродостојне исправе. У скраћеном извршном поступку, као што смо навели, уколико се усвоји приговор извршног дужника који побија новчану обавезу, тј. докаже разлоге које је навео у приговору, решење о извршењу у скраћеном извршном поступку се укида у делу у коме је одређено извршење, а поступак наставља као поводом приговора против платног налога. То даље значи да уколико извршни поверилац као тужилац успе у парничном поступку, он ће тада на основу извршне исправе иницирати нови поступак и предложити извршење опредељујући средство и предмет извршења или извршење на целокупној имовини извршног дужника.

VII Закључак

У намери да се привредним субјектима олакша и убрза поступак наплате доспелог новчаног потраживања на основу законом прописаних веродостојних исправа, Законом о изменама и допунама Закона о извршењу и обезбеђењу уређен је скраћени извршни поступак. Ради се о документованом поступку ради наплате новчаног потраживања у коме извршни поверилац уз предлог за извршење прилаже веродостојне исправе јаче доказне снаге у односу на веродостојне исправе на основу којих се може спровести „класични“ поступак извршења на основу веродостојне исправе. Реч је, по правилу, о веродостојним исправама које издаје сам извршни дужник, те овакве веродостојне исправе представљају поуздан доказ о основаности, постојању и висини новчаног потраживања извршног повериоца. Као што је извршни поверилац дужан да уз предлог за извршење којим предлаже спровођење скраћеног извршног поступка достави таксативно предвиђене веродостојне исправе веће доказне снаге, тако је и извршни дужник који приговара решењу о извршењу дужан да уз приговор достави писане доказе за своје тврдње и за разлоге који су таксативно прописани законом. Законодавац прописује да је извршни дужник дужан да докаже (не да учини вероватним) разлоге које наводи у приговору, што положај извршног дужника у скраћеном извршном поступку чини слабијим у односу на положај извршног дужника у поступку извршења на основу веродостојне исправе. С обзиром на то да је скраћени извршни поступак у примени од 1. јануара 2020. године, време ће показати каква ће се судска пракса успоставити поводом приговора извршног дужника и да ли ће већа надлежних привредних судова у претежном броју случајева поводом приговора извршног дужника поступак (ипак) „преводити“ у парнични као поводом приговора против платног налога или ће се детаљније упуштати у оцену доказа које доставља извршни дужник и тиме у оцену основаности приговора који истиче, те мериторно одлучивати о том приговору, а тиме и мериторно одлучивати о основаности, постојању и висини новчаног потраживања извршног повериоца.

Коришћена литература

Антонијевић Зоран, *Привредно право – банкарски њослови и харџије од вредности*, Завод за издавање уџбеника Народне Републике Србије, Београд, 1960.

Васиљевић Мирко, *Трговинско право*, тринаесто измењено и допуњено издање, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012.

Круљ Врлета, *Инструментни плаћања у савременом промету (вирман, чек, компензација)*, Савремена администрација, Београд, 1975.

Николић Младен, Шаркић Небојша, *Коментар Закона о извршењу и обезбеђењу*, друго измењено и допуњено издање, Службени гласник – Правни факултет Универзитета Унион, Београд, 2020.

Павићевић Божидар, *Банкарска гаранција у теорији и пракси*, Службени лист СРЈ, Београд, 1999.

Шаркић Небојша, Николић Младен, *Коментар Закона о извршном посредству*, Службени гласник, Београд, 2006.

Mladen NIKOLIĆ

Judge at the Commercial Appellate Court

SUMMARY ENFORCEMENT PROCEDURE

Summary

This paper considers summary enforcement procedure, which was (again) included in enforcement procedure by the Law on the Amendments to the Law on Enforcement and Security Interest. The main goal is to outline this procedure through an analysis of legal provisions and thereby introduce interested parties to requirements for conducting a procedure that should allow business entities faster collection of monetary claims. Apart from the above-mentioned, this paper considers several debatable questions that may occur during the application of the law, as well as answers to these questions.

Summary enforcement procedure is a documentary procedure for collection of a monetary claim, where business entities often act as enforcement creditors or enforcement debtors and authentic documents which have high probative value are the basis on which enforcement can be allowed. These are: 1) bill of exchange or cheque issued by a citizen of Serbia or a foreign citizen, with protest if necessary for the establishment of a claim; 2) unconditional bank guarantee; 3) unconditional letter of credit and 4) enforcement debtor's certified statement authorizing a bank to transfer money from his account to enforcement creditor's account. A commercial court decides on a motion to enforce. Just as an enforcement creditor should file aforementioned authentic documents with a motion to enforce which proposes conducting a summary enforcement procedure, so an enforcement debtor filing an objection against a decision on enforcement should file written evidence established by law.

An objection is the only legal remedy against a decision on enforcement in a summary enforcement procedure. It can be filed within five days of delivery of the decision and it shall be decided upon by a panel of three judges of the court which issued the decision on enforcement. The objection has a suspensive effect, unless it concerns a bill of exchange.

Key words: *Enforcement Creditor. – Enforcement Debtor. – Business Entity. – Authentic Document. – Decision on Enforcement. – Commercial Court. – Objection.*

Датум пријема рада: 5. 4. 2020.

Датум прихватања рада: 8. 5. 2020.